

מדינת ישראל
ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

עררים 1651-1654/22

לפני כבוד חברי הוועדה:
נדב כנען, עו"ד - יו"ר
גרמן פייקין, רו"ח - חבר

העוררת: **ערטול איאד מס' 29810033**
ע"י ב"כ מר סאמר ערטול

נ ג ד

המשיבה: **רשות המסים - היחידה לטיפול במענק השתתפות בהוצאות קבועות**
רחוב בן גוריון 38 רמת גן
דוא"ל: corona.ararim@taxes.gov.il

החלטה

1. הערר שלפנינו עוסק בעיקרו בשאלה האם ארעה ירידה בפעילותו העסקית של העורר עוד לפני התפרצות מגפת הקורונה בישראל, המנתקת את הקשר הסיבתי בין התפרצות המגפה לבין הירידה שגרמה בהכנסותיו במהלך תקופות הזכאות (בהשוואה לתקופות הבסיס המקבילות בשנת 2019).
2. נקדים ונציין כי לאחר שבחנו את טענות הצדדים, את המסמכים שהוגשו ואת המצב המשפטי, הגענו למסקנה כי לא מתקיים הקשר הסיבתי הנדרש וכי לפיכך יש לדחות את העררים.

רקע דינוני

3. העורר הוא עוסק מורשה בתחום החקלאות המגדל מטעים ומפעיל בית אריזה לפירות.
4. העורר הגיש בקשות לקבלת מענק הוצאות קבועות עבור כל תקופות הזכאות, בהתאם לחוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – "החוק").
5. מעיון בפירוט התשלומים שצורף לעררים עולה כי המשיבה קיבלה תחילה את בקשותיו של העורר למענקים עבור תקופות הזכאות מרץ-אפריל 2020 (במסלול המאוחר), מאי-יוני 2020, ויולי-אוגוסט 2020, וניתנו לו עבורן מענקים בסכום מצטבר של 702,556 ₪.
6. לצד זאת, הבקשות שהגיש העורר עבור תקופות הזכאות ספטמבר-אוקטובר 2020 ונובמבר-דצמבר 2020 נדחו על ידי המשיבה בימים 15.3.21 ו-7.6.21 לאחר שנקבע כי ההוצאות הקבועות של העורר נמוכות מסכומי המענק שהתקבלו בהתאם לנוסחה, וכי לנוכח המענקים שכבר ניתנו כאמור בתקופות הקודמות (העולים על סכום ההוצאות

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- הקבועות) הרי שתכלית החוק, שהיא לכסות את הוצאותיו הקבועות של העסק, אינה מתקיימת.
7. בהמשך לכך, הבקשות שהגיש העורר לחודשים מרץ-אפריל 2021 ומאי-יוני 2021 התקבלו באופן חלקי ומנימוק דומה, שלפיו נרשמה ירידה ניכרת בסכום ההוצאות הקבועות, וכי מאחר שתכלית המענק היא להשתתף בהוצאות אלו, הרי שהיא אינה מתקיימת במקרה זה. בהתאם לכך הפחיתה המשיבה את המענק באופן המשקף את ההוצאות הקבועות של העורר בתקופת הזכאות לסכום של 168,264 ₪ עבור התקופה מרץ-אפריל 2021 ולסכום של 65,976 ₪ עבור התקופה מאי-יוני 2021.
8. בימים 8.4.21, 10.6.21, ו-15.9.21, הגיש העורר השגות על החלטות המשיבה ביחס לארבע תקופות זכאות אלו, שהן גם מושא העררים שלפנינו (ספטמבר-אוקטובר 2020, נובמבר-דצמבר 2020, מרץ-אפריל 2021 ומאי-יוני 2021).
9. ביום 23.3.22 דחתה המשיבה את השגותיו של העורר בנימוק שלפיו לא נמצא קשר סיבתי בין הירידה בהכנסותיו בתקופות הזכאות לבין התפרצות הקורונה, מאחר שבהשוואת ההכנסות בחודשים ינואר ופברואר 2020 לתקופה המקבילה בשנת 2019, נמצא כי קיימת ירידה חדה מאוד בהכנסות, בשיעור של 100 אחוז (זאת לאחר נטרול הכנסה הונית שהתקבלה בחודשים אלו בשנת 2020 בסכום של 870 אלף ₪). מכאן קבעה המשיבה כי העסק דיווח על אפס הכנסות עוד בחודשים ינואר-פברואר 2020, כלומר כ-60 ימים לפני תחילת הסגר הראשון וללא קשר לקורונה.
- בנוסף לכך ציינה המשיבה בהחלטותיה בהשגות כי העורר סיים להעסיק 30 עובדים זרים בסוף שנת 2019, והחל מחודש ינואר 2020 העסיק שבעה עובדים זרים בלבד. לפיכך קבעה המשיבה כי קיימת ירידה ואף הפסקת פעילות כבר החל מחודש זה.
- עוד צוין בהחלטות אלו כי בחודש פברואר 2020 מכר העורר 14 כלי עבודה, כלי רכב וציוד חקלאי, נתון המחזק את המסקנה בדבר הפסקת פעילות עוד בטרם התפרצות הקורונה (מכירה זו היא המכירה ההונית שנוטרלה כאמור מחישוב ההכנסות בחודשים ינואר-פברואר 2020).
- המשיבה הוסיפה בהחלטותיה כי הודעת קנס גירעון תישלח בנפרד, וכי נשקלת האפשרות לנקוט נגד העורר הליכים בהתאם לסעיף 22 לחוק.
10. בהחלטותיה אלו בהשגות קבעה אפוא המשיבה כי העורר אינו זכאי כלל למענקים עבור תקופות אלו (וזאת בניגוד להחלטותיה בבקשות, שבמסגרתן הוענקו לעורר מענקים חלקיים בהתבסס על הוצאותיו הקבועות).
11. מכאן העררים שלפנינו, שהוגשו ביום 7.4.22.
12. יצוין כי לאחר הגשת תשובת המשיבה בתיק, ניתנה לעורר ביום 22.5.22 האפשרות להגיש את תגובתו לתשובה ולצרף לה מסמכים התומכים בטענותיו, אולם העורר לא הגיש את תגובה בהתאם.
13. דיון ראשון בעררים שנקבע ליום 16.6.22 נדחה ברגע האחרון לבקשת העורר כתוצאה מסיבה רפואית. יום לפני הדין הנוסף שנקבע, כלומר זמן רב לאחר שחלף המועד שנקבע

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

לכך, הגיש העורר מסמכים נוספים, ובכלל זאת דו"ח כספי מבוקר לשנת 2019, כרטסות קניות לשנים 2017-2019, דוחות ESNA לשנים 2021-2022, וכן בקשה לדון גם בתקופות זכאות נוספות שבקשות המענקים עבורן סורבו.

14. בעניין אחרון זה יצוין, להשלמת התמונה, כי במהלך הדיון שנערך לבסוף ביום 31.7.22 הודיע ב"כ העורר כי המשיבה שללה לבסוף גם את הבקשות שהגיש עבור תקופות הזכאות הנוספות (עמ' 2 לפרוטוקול, שורה 18). לצד זאת לא הובהר האם הוגשו השגות על החלטות אלו (ואם כן – האם ניתנו בעניינן החלטות), אך בכל מקרה לא הוגשו עררים ביחס לתקופות נוספות, כך שהחלטה זו נוגעת לארבעת העררים שלפנינו בלבד.

15. יצוין כי עם סיום הדיון הוציעה הוועדה לצדדים, לצרכי פשרה, לקבל את העררים באופן חלקי תוך מתן מענקים בסכום מופחת מהמבוקש. העורר הסכים להצעה אך המשיבה ביקשה שהות נוספת להשיב עליה. לאחר ארכה שניתנה, הודיעה המשיבה ביום 18.8.22 כי היא אינה יכולה להסכים להצעה, תוך שהיא חוזרת על טענותיה ואף מעלה טענות נוספות (על אף שנתבקשה רק למסור את עמדתה ביחס להצעה שהועלתה). ברי כי טענות נוספות אלו של המשיבה לא יובאו בחשבון במסגרת ההחלטה שלהלן.

עיקר טענות הצדדים

טענות העורר

16. העורר טוען כי הדיווחים למע"מ ביחס לחודשים ינואר-פברואר 2020 שעליהם התבססה המשיבה בהחלטותיה אינם משקפים את הכנסותיו באותה תקופה, שכן החשבונית עבור עסקה שנערכה במהלך חודשיים אלו יצאה רק ביום 20.12.20, לאחר התחשבות ממושכת שנערכה עם הלקוח, וזאת בסכום של 1,742,560 ₪. לפיכך טוען העורר כי בניגוד לטענת המשיבה, הוא המשיך בפעילותו גם בחודשים אלו (ינואר-פברואר 2020) ואף בהיקף גבוה יותר בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2019.

17. לטענת העורר, הוא החל להעסיק עובדים דרך קבלן משנה בשנת 2020, וניתן לראות כי בחודשים ינואר-פברואר 2020 שילם 182,000 ₪ לקבלני משנה לעומת אפס העסקה בתקופה המקבילה בשנת 2019.

18. העורר מוסיף כי לצד זאת הוא העסיק עובדים גם באופן ישיר, כך שהוצאות השכר וההוצאות הנלוות הסתכמו בסכום של 338,730 ₪ עבור עובדים ישראלים (כ-7 עובדים בכל חודש) ו-329,245 ₪ לגבי עובדי ישי"ע (15 עובדים בחודש ינואר 2020 ו-10 עובדים בחודש פברואר 2020). (להבהרת הנקודה יצוין כבר עתה כי העורר מערבב בטענתו זו בין מספר העובדים, המתייחס לחודשים ינואר-פברואר 2020, לבין סכום המשכורות, המתייחס לרמה השנתית, כלומר לשנת 2020 כולה).

19. העורר טוען כי יש לדחות את טענת המשיבה שלפיה הוא הפסיק את פעילותו, ובעניין זה הפנה לפירוט סכומי ההוצאות שהוציא בשנת 2020 בהתאם לדו"ח הכספי לשנה זו, המגיעים לכדי 3,703,258 ₪.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

20. בנוגע לטענת המשיבה בדבר מכירת ציוד בחודשים ינואר-פברואר 2020, העורר טוען כי הוא נקט בצעד זה על מנת להיפטר מציוד ישן ולחדשו בציוד יעיל יותר, אולם בעקבות משבר הקורונה והשלכותיו על העסק הוא נזהר מרכישת רכוש חדש.
21. בהמשך לטענה זו מוסיף העורר כי הסגרים שהוטלו פגעו בעיסוקו באופן ישיר, מאחר שהיו תקופות שבהן חל איסור על עובדי שטחים שהועסקו אצלו להיכנס לישראל, ובנוסף לכך הוטלו הגבלות ביחס לעובדים שיצאו לח"ת, דבר שהשפיע על היבולים השונים ובא לידי ביטוי בירידה ניכרת בהיקף המחזורים בתקופות השונות.

עיקר טענות המשיבה

22. המשיבה חוזרת על הטענות והנתונים השונים שהעלתה במסגרת ההחלטות בהשגות. לעמדתה יש לדחות את טענת העורר שלפיה החשבונית מיום 20.12.20 מתייחסת לעסקה שנערכה בחודשים ינואר-פברואר של אותה שנה, מאחר שהטענה הועלתה בעלמא ומבלי שצורפו לה ראיות ומסמכים תומכים (כגון כרטיס לקוח), שבאמצעותם ניתן היה לבדוק את מהותה של חשבונית זו.
23. בהמשך לכך טוענת המשיבה כי גם טענת העורר שלפיה המשיך להעסיק עובדים במהלך שנת 2020 דרך קבלני משנה הועלתה ללא כל תימוכין. המשיבה מוסיפה כי בהתאם לבדיקתה העורר לא העסיק כלל עובדים דרך קבלני משנה, והיא מפנה בעניין זה לטפסי העסקת עובדים של העורר לשנים 2019 ו-2020. לטענתה, ניתן לראות מטפסים אלו כי החל משנת 2020 העורר העסיק עובדים שכירים בלבד, ובשיעור נמוך בהרבה בהשוואה לשנת 2019.
24. בנוסף לכך טוענת המשיבה כי גם טענת העורר שלפיה הוא רכש ציוד חדש בצורה שמרנית במקום הציוד שמכר בתחילת השנה, הועלתה ללא כל ביסוס ואסמכתאות.
25. לנוכח האמור טוענת המשיבה כי פעילותו של העורר ירדה מאוד כבר בסוף שנת 2019, כלומר עוד בטרם פרוץ מגפת הקורונה ולא כתוצאה ממנה.

דין והכרעה

26. לאחר שבחנו את טענות הצדדים, את המסמכים שהוגשו ואת המצב המשפטי, הגענו כאמור למסקנה כי דין העררים להידחות.
27. העררים שלפנינו עוסקים בשאלת קיומו של קשר סיבתי בין מגפת הקורונה לבין הירידה בהכנסות העורר בתקופות הזכאות (בהשוואה לתקופות הבסיס המקבילות בשנת 2019), וליתר דיוק בטענת המשיבה שלפיה ירידה זו בהכנסות החלה עוד בסוף שנת 2019 ותחילת שנת 2020, כלומר עוד לפני התפרצות הקורונה בישראל (בחודש מרץ 2020 ואילך). זאת, כתוצאה מצמצום ניכר (ואף הפסקה) בפעילותו העסקית של העורר במהלך תקופה זו.

מדינת ישראל ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

קשר סיבתי

28. התנאי הבסיסי למתן המענק שלפנינו הוא קיומה של ירידה במחזור ההכנסות בין תקופת הזכאות לבין תקופת הבסיס (היינו – התקופה המקבילה בשנת 2019), וזאת בשיעור המזכה במענק ביחס לכל אחת מהתקופות, כפי שנקבע בחוק. אולם, אין די בירידת מחזורים כשלעצמה. סעיף 8(3) לחוק קובע תנאי נוסף: "הירידה במחזורי העסקאות כאמור בפסקה (2) נגרמה מההשפעה הכלכלית של התפשטות נגיף הקורונה החדש". תנאי דומה נקבע גם במסגרת סעיף 1(ג) להחלטת הממשלה מס' 5015 מיום 24.4.20.

29. דרישת הקשר הסיבתי עומדת בבסיס החוק והחלטת הממשלה, ומהווה תנאי מקדמי הכרחי לצורך זכאות למענק. סוגיית הקשר הסיבתי נדונה במספר רב של החלטות שניתנו על ידי ועדות הערר, שבהן עמדו הוועדות על חשיבותו ומרכזיותו של תנאי זה (ראו למשל: ערר 21-1030 א.ל. ניהול אולמות חתונה נ' רשות המיסים (ניתן ביום 24.3.2021); ערר 21-1007 יתד טכנולוגיות נ' רשות המיסים (ניתן ביום 8.3.2021)).

30. בהחלטות הוועדות נקבע כי עצם עמידתו של העסק בשיעור הירידה המזכה במענק בהתאם לנוסחה יוצרת חזקה בדבר התקיימותו של קשר סיבתי, אולם המשיבה יכולה להצביע על ממצאים המערערים הנחה זו, ואז יועבר נטל ההוכחה אל העוסק להבהיר את הקשר בין הירידה במחזורי ההכנסות לבין התפשטות נגיף הקורונה (ראו למשל: ערר 21-1005 טי ג'את סיסטמס 2006 נ' רשות המיסים, ניתן ביום 9.3.2021; ערר 21-1185 יגאל חיון הנדסה בע"מ נ' רשות המיסים, ניתן ביום 22.8.2021).

31. גישה זו התקבלה גם על ידי בית המשפט המחוזי, ובפסק הדין בעמ"נ (חיפה) - 27710-06-121 ב.ג. ביטחון הצפון אבטחת מוסדות, ליווי טיולים ומתן שירותי רפואה נ' רשות המיסים בישראל (3.1.22), נקבע בעניין זה:

"חוק הסיוע הכלכלי למעשה קובע הנחה עובדתית בדבר קיומו של קשר סיבתי בין הירידה במחזורי לבין התפשטות נגיף הקורונה. על כן, ככל שרשות המיסים מבקשת לטעון כי תנאי הקשר הסיבתי אינו מתקיים במלואו, עליה מוטל הנטל להצביע על ממצאים עובדתיים מהימנים המעמידים בספק את קיומו של הקשר הסיבתי." (פסקאות 52 ו-53 לפסק הדין).

32. בהחלטות קודמות של ועדות הערר הוזכרו מצבים שונים שבמסגרתם יש הצדקה להעביר לעורר את הנטל הראייתי להוכחת קיומו של הקשר הסיבתי: לדוגמא, כאשר חלה ירידה בהיקף ההכנסות של העסק עוד לפני משבר הקורונה (כפי שנטען במקרה שלפנינו. ראו למשל: ערר 21-1101 זידאן מוחמד נ' רשות המיסים (ניתן ביום 5.5.2021), ערר 21-1133-21 מאסטר ביי בע"מ נ' רשות המיסים (ניתן ביום 19.5.2021), ערר 21-1088 ש. שג רפאלו (ניהול מותג) נ' רשות המיסים (ניתן ביום 3.6.2021)), כאשר חל שינוי באופי הפעילות של העסק ללא קשר למשבר הקורונה (ערר 21-1130 חיאדרה חאלד נ' רשות המיסים (ניתן ביום 5.7.2021), ערר 21-1256 א.ס.ף פיתוח - עבודות קבלניות וצמ"ה בע"מ נ' רשות

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

המסים (ניתן ביום 10.10.2021), ועוד (לפירוט הנסיבות המצדיקות העברת הנטל לעורר, ראו ערר 1740-21 **דורון אוסט נ' רשות המסים**).

אינדיקציות להיעדר קשר סיבתי במקרה שלפנינו

33. במקרה שלפנינו, המשיבה מבססת כאמור את טענתה להיעדר קשר סיבתי על הירידה בפעילות העסקית של העורר עוד לפני התפרצות הקורונה, במיוחד בחודשים ינואר-פברואר 2020. בעניין זה מפנה כזכור המשיבה לירידה בהכנסות העורר בחודשים ינואר-פברואר 2020, שעמדו לטענתה על סכום של אפס ₪, לירידה בכמות העובדים הישראלים (מ-27 עובדים בדצמבר 2019 ל-7 עובדים בינואר 2020), וכן למכירה ההונית של הציוד והמטעים בחודש פברואר 2020 (בסכום של 870,000 ₪, לא כולל מע"מ). המשיבה תומכת את טענתה זו בנתוני ההכנסות של העורר, בחשבונית המכירה, ובדוחות העסקת העובדים של העורר לשנים 2019 ו-2020.

34. אינדיקציות אלו שאליהן מפנה המשיבה הן אכן בעלות משקל ויש בהן כדי להעביר את נטל ההוכחה בעניין זה אל כתפי העורר. בעניין זה היה על העורר להתייחס, כלומר לסתור או להסביר בדרך אחרת, את אותם נתונים שעליהם הצביעה המשיבה, ובנוסף לכך להראות כיצד נפגע ממגפת הקורונה. אולם, לאחר שבחנו את טענות העורר ואת המסמכים שצירף, הגענו למסקנה כי לא עלה בידו לעמוד בנטל זה.

35. ראשית, בנוגע לירידה בהכנסות לסכום 0 ₪ כבר בחודשים ינואר-פברואר 2020, עוד בטרם התפרצות הקורונה (ולאחר נטרול ההכנסה ההונית ממכירת הציוד החקלאי והמטעים שנעשתה בחודש זה), הפנה כזכור העורר לחשבונית מאוחרת יותר מיום 20.12.20 בסכום של 1,742,550 ₪ עבור מכירת פירות הדר. לטענת העורר, מדובר בעסקה שנערכה עוד בחודשים ינואר-פברואר 2020, אולם ההתחשבות בעניינה עם הלקוח נמשכה עד לחודש דצמבר 2020 כאמור ועל כן יש לשייך סכום זה לתחילת השנה, ומכאן שאין מדובר עוד בהכנסות בסכום של 0 ₪ לאותה תקופה (ינואר-פברואר 2020), כפי שטענה המשיבה (כשבמקביל לכך יש כמובן לנטרל את סכום החשבונית מההכנסות שנרשמו בחודשים נובמבר-דצמבר 2020).

36. טענתו זו של העורר הועלתה בעלמא וללא כל ביסוס, ולו מינימלי. בחשבונית שצורפה לערר אין דבר שעשוי ללמד כי היא מתייחסת לעסקה שנערכה לכאורה כשנה קודם לכן, והיא עצמה נושאת כאמור את התאריך 20.12.20. יש לזכור בעניין זה כי החוק שלפנינו מבוסס על ההכנסות כפי שדווחו למע"מ, ולפיכך מוטל נטל כבד על עוסק המבקש לטעון כי הדיווחים שדיווח למע"מ אינם משקפים את הכנסותיו האמיתיות.

37. במקרה זה העורר לא תמך כאמור את ההסבר שהציג, בדבר התמשכות לכאורה של ההתחשבות עם הלקוח במשך שנה שלמה, באסמכתאות כלשהן, כגון תכתובות עם אותו לקוח, הסכמים וכיוצ"ב. יצוין, כי גם במסמכים שהגיש העורר, ובכללן כרטסות העסק, לא ניתן היה למצוא תימוכין לטענה זו, שכן מעבר לכך שהן הוגשו יום אחד בלבד לפני הדיון

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- הראשון שנקבע, בחלוף המועד שנקבע להמצאת מסמכים וללא כל הסברים, הן ממילא מתייחסות לשנים קודמות ולא לשנת 2020.
38. לכך יש להוסיף כי ההסבר שהעלה העורר בעניין זה ממילא מעורר קושי גם לגופו, שכן על דרך הכלל התחשבות עסקית בין צדדים למסחר אינה אמורה להימשך זמן כה רב (כמעט שנה), והעורר גם לא הראה כי מדובר בהתנהלות עסקית הנהוגה אצלו דרך קבע, ולחילופין אף לא כי כך ארע (באופן חריג) ביחס לעסקה ספציפית זו. לנוכח האמור יש לדחות את טענת העורר בהקשר זה, ומכאן יש לומר כי בהתאם לנתוני דו"ח ה-ESNA, הכנסותיו בחודשים ינואר-פברואר 2020 אכן הגיעו ל-0 ₪.
39. שנית, בנוגע לנתון הנוסף שאליו הפנתה המשיבה בהקשר זה, הירידה בכמות העובדים הישראלים של העורר מ-27 בחודש דצמבר 2019 ל-7 עובדים בחודש ינואר 2020, טען העורר כי הוא עבר באותה עת להעסיק קבלני משנה במקום עובדים ישירים, אך המשיך להעסיק עובדים גם באופן ישיר, ובמסגרת זו העסיק 15 עובדי יש"ע בחודש ינואר 2020 ו-15 עובדים בחודש פברואר 2020.
40. גם טענתו זו של העורר הועלתה למעשה ללא תימוכין. העורר צירף לערר את הדו"ח הכספי לשנת 2020 (שאינו מבוקר), אולם דו"ח זה מתייחס לשנה כולה ולא ניתן ללמוד ממנו על ההוצאות שהוצאו ספציפית בחודשים ינואר-פברואר 2020. יתרה מכך, מדובר בטענה שאינה עולה בקנה אחד עם נתוני השכר של העורר כפי שהציגה המשיבה באמצעות טפסי 161. לפי טפסים אלו, המציגים את סוגי הניכויים לעובדים השונים, העורר שילם בשנת 2019 משכורות בסכום של 1,875,592 ₪ לעובדים ישראלים שכירים, 9,730,800 ₪ לעובדי קבלן ישראלים, ו-1,425,010 ₪ לעובדים מהרשות הפלסטינית (יש"ע). בשנת 2020 לעומת זאת, העורר שילם משכורות בסכום כולל של 328,335 ₪, וזאת לעובדים ישראלים שכירים בלבד, כלומר לא שולמו כל משכורות לעובדי קבלן או לעובדי יש"ע, וזאת בכל שנת 2020 ובכלל זאת גם בחודשים ינואר-פברואר 2020 (כל זאת כאמור בהתאם לטפסי 161 שהציגה המשיבה).
41. מדובר אמנם בנתונים המתייחסים לשנת 2020 כולה ולא ספציפית לחודשים ינואר-פברואר 2020, אולם מאחר שעולה מהם כי לא בוצעו כל תשלומים לעובדי קבלן או לעובדי יש"ע במהלך השנה כולה (כולל כמובן החודשים שבתחילתה), הרי שהדבר סותר לחלוטין את טענתו של העורר בעניין זה.
42. האינדיקציה השלישית שאליה הפנתה המשיבה בעניין היעדרו של הקשר הסיבתי היא המכירה ההוגנית של הציוד החקלאי והמטעים ביום 26.2.20 בסכום של 870 אלף ₪ לפני מע"מ (שנוטרלה כאמור ע"י המשיבה מסכום ההכנסות לתקופה ינואר-פברואר 2020, ובכך הביאה אותן ל-0 ₪). בעניין זה טען כזכור העורר כי הוא אכן מכר ציוד חקלאי ישן, וכי הוא ביקש להחליפו בציוד חדש אולם עשה זאת בצורה שמרנית לנוכח הפגיעה שנגרמה לעסק כתוצאה ממשבר הקורונה.
43. ראשית נראה כי גם טענה זו הועלתה למעשה ללא כל תימוכין. אולם מעבר לכך יש להדגיש כי מדובר במכירה שאינה רק של ציוד חקלאי, אלא גם של המטעים עצמם (בהתאם

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

לחשבונית שצורפה לתשובה שבה נכתב, בין השאר, "ציוד חקלאי ומטעים", עניין שלא ניתנה לו כל התייחסות בהסברי העורר שלעיל. עוד יצוין בעניין זה, כי מעיון בביאור 4 לדו"ח הכספי לשנת 2020, העוסק ברכוש קבוע, עולה כי העורר מכר מטעים בסכום של 645,710 ₪ (כפי הנראה במסגרת אותה עסקה מחודש דצמבר 2020 כאמור), וזאת מתוך מטעים בסכום של 1,165,898 ₪ (לפני המכירה), כך שלאחר המכירה עמד שווים של המטעים שברשותו על סכום של 520,188 ₪. מדובר אפוא במכירה בהיקף של 55% משווי המטעים שהיו קודם לכן בידי העורר, וזאת כאמור, עוד בטרם התפרצות הקורונה בישראל בסביבות חודש מרץ 2020.

44. מכירת המטעים בהיקף כה נרחב, שנעשתה כאמור עוד בטרם התפרצות הקורונה, היא בגדר סממן מובהק לכך שהירידה בפעילות העסקית של העורר לא נבעה מהמגפה.

45. לכך ניתן להוסיף כי בביאור 4 לדו"ח מופיעות מכירות נוספות של רכוש קבוע, ובכלל זאת של ציוד חקלאי בסכום של 1,106,080 ₪ (מתוך סכום קודם של 3,367,377 ₪), וכן של כלי רכב, באופן שהביא להפחתת שוים של כלי הרכב שברשות העורר בשנת 2020 מסכום של 923,078 ₪ לסכום של 155,000 ₪. בסך הכול, הרכוש הקבוע של העורר בשנת 2020 פחת מסכום של 5,870,122 ₪ לסכום של 3,135,336 ₪ (בסיום השנה).

46. מהמפורט לעיל עולה אפוא כי העורר לא סיפק הסברים משכנעים לשלוש האינדיקציות או הנתונים שהעלתה המשיבה בהקשר זה, המעידים, כל אחד מהם בנפרד וודאי שבהצטברותם, על ירידה משמעותית ביותר בפעילות העסקית שלו, שהחלה עוד לפני התפרצות הקורונה וללא קשר אליה.

47. לא למותר לציין בעניין זה, כי ב"כ העורר אישר בדבריו כי העורר נקלע לקשיים משמעותיים בעסק עוד קודם לכן, כלומר בשנים שלפני התפרצות הקורונה, אלא שלדבריו קשיים אלו החמירו עוד יותר כתוצאה מהתפרצות הקורונה (עמ' 3 לפרוטוקול הדיון, שורות 18-19).

פגיעה ממגפת הקורונה

48. מלבד ההסברים לנתונים שעליהם הצביעה המשיבה, שלא היו משכנעים דיים, כאמור לעיל, העורר לא הבהיר כנדרש כיצד נפגע בפועל מהמגפה. בעניין זה טען העורר בקצרה כי היו תקופות שבהן נאסר על עובדים מהרשות הפלסטינית להיכנס לישראל, וכי בנוסף לכך הוטלו מגבלות על עובדים (ישראלים) שיצאו לחל"ת, דבר שהשפיע על היבולים השונים ועל כל התהליך הקשור אליהם.

49. ראשית יש לומר בעניין זה כי מדובר בהסבר כוללני שלא נתמך כלל במסמכים, כגון הודעות מטעם הרשויות המוסמכות בנוגע להחלת מגבלות הכניסה (והסרתן), פירוט בנוגע למספר העובדים שיצאו לחל"ת וכיוצ"ב. מעבר לכך ניתן גם לתהות האם המגבלות שהוטלו על המשק אכן חייבו את הוצאת העובדים לחל"ת במהלך התקופה כולה, במיוחד בהתחשב בכך שהעורר עוסק בגידול מטעים ובאריזות פרות הדר ולפיכך ניתן להניח כי חלק מסוים מפעילותו נעשית תחת כיפת השמיים ולא במבנים סגורים. בנוסף לכך, ברי כי גם אם הוטלו

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

מגבלות כניסה או נוכחות שפגעו בפעילותו העסקית של העורר בהיבטים מסוימים, הרי שאלו הוסרו או צומצמו בשלבים מאוחרים יותר במהלך התקופה, ולפיכך ניתן היה לצפות להתאוששות ולעלייה מסוימת בהכנסות במהלך חלק מהחודשים, דבר שלא קרה. העורר לא התייחס כאמור לעניינים אלו בהסבריו.

50. שנית ובהמשך לכך, מנתוני ההכנסות של העורר בשנת 2020 עולה כי ארעה ירידה דרסטית בהכנסותיו, בהשוואה לשנת 2019, לכל אורך השנה ואף בכל שנת 2021, גם לאחר הסרת המגבלות במחצית השנייה של שנה זו (2021). ירידה זו החלה כאמור כבר בחודשים ינואר-פברואר 2020, עוד בטרם התפרצות המגפה בישראל, אולם אפילו אם נקבל את הסברו של העורר בעניין זה (ביחס לחשבונית שהוצאה בחודש דצמבר 2020 אך מתייחסת לטענתו לעסקה שבוצעה בחודשים ינואר-פברואר 2020), ונניח כי הירידה החלה רק בסמוך לאחר מכן, קשה עד מאוד להלום את הירידה בהכנסות בשיעורים הגבוהים כפי שנרשמו עם מגפת הקורונה ועם ההסברים שסיפק לכך העורר.

51. בעניין זה יש לציין כי מדובר בירידה בהכנסות בשיעור של 73% בשנת 2020 כולה, ושל 93% במהלך המחצית הראשונה של שנת 2021 בהשוואה לתקופות המקבילות בשנת 2019 (וזאת אף מבלי לנטרל את ההכנסה ההונית בסכום של 870 אלף ₪ שהתקבלה בחודש פברואר 2020), כאשר הירידה הדו-חודשית הנמוכה ביותר שנרשמה היא בשיעור גבוה מאוד של 60% (בחודשים נובמבר-דצמבר 2020, וזאת בהנחה כי החשבונית בסכום של 1,742,550 שהוצאה בתקופה זו לא "מועברת" לתקופה ינואר-פברואר 2020, כפי שביקש העורר, שאז מדובר כאמור בשיעור ירידה גבוה הרבה יותר). הירידה בכל שאר תקופות הזכאות לא נופלת מכ-80%, ובשלוש מהתקופות אף עולה על 90%.

52. מדובר אפוא בירידה בשיעורים ניכרים ביותר, שהתמשכה כאמור לאורך כל שנת 2020 ו-2021, וקשה לשייך אותה, בממדים עצומים אלו ולאור ההסברים הדלים שסופקו, דווקא למגפת הקורונה. קושי זה מתגבר עוד יותר בהתחשב גם בכך שקיימים נתונים ברורים שלפיהם הירידה בפעילות העסק החלה עוד לפני הקורונה, וללא קשר אליה, כאמור לעיל.

53. במילים אחרות, גם אם ניתן להניח כי לעורר נגרמה פגיעה מסוימת מהקורונה כתוצאה מהמגבלות שהוטלו, הרי שבנסיבות הקיימות, בהתחשב בירידה בפעילות שהחלה עוד לפני התפרצות המגפה (שכללה בין השאר מכירה בהיקף נרחב של מטעים וציוד חקלאי וצמצום בכמות העובדים), ולנוכח התמשכותה של ירידה זו בהכנסות לאורך כל שנות הקורונה ובשיעורים כה גבוהים, הרי שאין מקום לייחס את מרבית הירידה דווקא למגפת הקורונה, ונראה כי היא נובעת בעיקרה מסיבות אחרות.

54. לנוכח האמור הגענו למסקנה כי סביר יותר להניח כי הירידה בהכנסותיו של העורר במהלך תקופות הזכאות (בהשוואה לתקופות הבסיס ב-2019) נגרמה בעיקרה מסיבות אחרות שאינן נובעות ממגפת הקורונה, ולפיכך יש לומר כי דרישת הסף בחוק לקשר סיבתי אינה מתקיימת במקרה שלפנינו.

מדינת ישראל ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

סיכום

55. לנוכח המסקנה שאליה הגענו בדבר היעדר קשר סיבתי, אין מנוס מדחיית העררים שלפנינו.
56. לפני סיום יש להידרש בקצרה לסוגיית קנסות הגירעון שהוזכרה בהחלטות המשיבה בהשגות: עניין זה אמנם לא הועלה בעררים ולא נתבקש סעד בעניין זה, ואף לא ברור כי קנסות הגירעון אמנם נשלחו לעורר. על כל פנים, הוועדה התרשמה כי העורר לא פעל בזדון או מתוך כוונה להטעות את המשיבה תוך הטעיה או שיבוש נתונים, כך שעל פני הדברים נראה כי אין מדובר באותם מקרים חריגים שבהם יש הצדקה לנקוט נגד העוסק בהליך לפי סעיף 22 לחוק.
57. בנוגע לפסיקת הוצאות בתיק, הרי שלנוכח התוצאה שאליה הגענו ובהתחשב בנסיבות המקרה, בשינוי שחל בנימוקי המשיבה בשלב ההשגה ובהתנהלות הצדדים כפי שפורט ברקע הדיוני לעיל, כל צד יישא בהוצאותיו.
58. סוף דבר, העררים נדחים ללא צו להוצאות.

זכות ערעור בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, בתוך 45 יום.

ניתנה היום, כ"ה תשרי תשפ"ג, 20/10/2022, בהעדר הצדדים.

 גרמן פייקין, רו"ח, חבר	 נדב כנען, עו"ד יו"ר הוועדה
--	--